

Vi tar tjenestene tilbake!

I slutten av august hadde NRK Sørlandet to interessante innslag som berører dagens tema.

Det første innslaget var et intervju med Lena Braathen som er daglig leder og eneaksjonær i selskapet Næromsorg Sør. Dette selskapet selger barneverntjenester både til det statlige barnevernet og til de fleste kommunene på Sørlandet.

I 2013 hadde selskapet en omsetning på ca. 13 millioner kroner. To år seinere, altså i 2015 hadde omsetningen økt til 48 millioner – en firedobling på to år.

Selskapet hadde i fjor et overskudd før skatt på over ti millioner kroner. En million kroner ble tatt ut i utbytte i 2015.

Dette er et typisk eksempel på utviklingen vi har sett det siste tiåret når det gjelder kommersialisering av offentlige helse- og sosialtjenester. Næromsorg Sør er bare en bitte liten aktør den i jungelen av private selskaper som tilbyr barneverntjenester. I 2013 kjøpte det statlige barnevernet alene tjenester for 1 milliard kroner fra kommersielle firmaer. Hvor mye kommunesektoren brukte på barneverntjenester levert av kommersielle firmaer har ingen oversikt over, men det er opplagt at det dreier seg om betydelige beløp.

Det andre innslaget fra NRK Sørlandet var fra Kristiansand. Sammen med fire mindre nabokommuner bygger Kristiansand opp en egen tiltaksgruppe for å gi familier hjelp i hjemmet. Barnevernsleder (og FO-medlem) Monica Brunner er intervjuet, og sier at Kristiansand har en bevisst strategi for å øke egen bemanning, framfor å kjøpe private tjenester.

– Vi ønsker å beholde og styrke kompetansen i egen avdeling, slik at vi ikke kjøper kompetanse ute som forsvinner når oppdraget er over, sier hun.

Og videre: – Vi er veldig fornøyd med arbeidet tiltaksavdelingen gjør. Tilbakemeldingene fra familier og ansatte er at vi lykkes.

Disse to innslagene illustrerer det veivalget kommune-Norge står overfor. Skal vi fortsette utviklingen hvor en stadig større del av tjenesteproduksjonen settes ut til kommersielle firmaer, eller skal vi styrke kommunens egen tjenesteproduksjon? Skal tjenesteproduksjon fortsatt være en kjerneoppgave for kommunene, eller skal kommunene omgjøres til et gigantisk anbudskontor?

Tittelen på dette seminaret viser at vi alt har gjort dette valget: Vi vil at de grunnleggende kommunale tjenestene til innbyggerne våre skal gjøres av kommunen selv, i egen regi. Vi ønsker å ta anbudsutsatte tjenester tilbake.

Jeg skal øyeblikkelig si noe om hvorfor vi vil ta tjeneste tilbake, men først er det nødvendig å ta hull på to påstander som ofte kommer fra de som ønsker større innslag av kommersielle aktører i kommunale tjenester

Påstand 1: Å konkurranseutsette tjenester blir billigere for kommunen. Dette har lenge vært både høyrepartienes og NHOs kronargument. NHO har det siste tiåret brukt store ressurser på å selge inn dette budskapet i kommunene. De siste par årene har imidlertid dette argumentet blitt tonet ned, og det er ikke så rart. For det finnes ikke noe forskningsmessig belegg for en slik påstand. Tvert imot er det mye som tyder på det motsatte; at konkurranseutsetting er dyrere for kommunen. Dette regner jeg med vi kommer tilbake til i løpet av seminaret.

Påstand 2: Å konkurranseutsette fører til bedre kvalitet. Alle fikk vel med seg propagandaframstøtet Aftenposten gjorde for det UniCare-drevne Manglerudhjemmet nylig, og debatten rundt eldreomsorgen i Oslo viser at det nå er kvalitet og mangfold argumentene som nå er i vinden blant privatiseringstilhengerne. Men – som debatten rundt Manglerudhjemmet viste; det er intet belegg for at konkurranseutsetting fører til bedre kvalitet. Det finnes både gode og dårlige private tilbud, akkurat som det finnes gode og dårlige kommunale tilbud.

Men det finnes en rekke andre viktige grunner for at vi skal ta tjenestene tilbake:

1.

Som Monica Brunner sa i intervjuet med NRK: Vi må bygge opp egen kompetanse i kommunene og ikke kjøpe kompetanse som forsvinner når oppdragene er over.

2.

De kommersielle aktørene bidrar sjelden til å utdanne personell gjennom å tilby lærling- og praksisplasser. De deltar også i mindre grad i forskningsprosjekter. Vi trenger kontinuerlig utvikling av tjenestene, opplæring og videreutdanning av ansatte, forskning på hva som fungerer best for brukerne, systemer for brukermedvirkning og evaluering av metoder. Dette må gjøres i et åpent fagfelt og ikke i et klima hvor arbeidsmetoder er forretningshemmeligheter.

3.

En undersøkelse gjennomført av Arbeidsforskningsinstituttet i 2014 viste at fagforeningene står svakere i kommersielle tjenestetilbydere enn i det offentlige, og at det er langt færre samarbeidsarenaer og møtepunkter mellom ledelse og ansatte. Dette er uheldig. Gode tjenester vil styrkes av et fungerende partssamarbeid, kort avstand mellom ansatte og ledelse, fungerende vernetjeneste og et godt klima for varsling.

4.

Verken tjenestene eller samfunnet er tjent med at lønns- og arbeidsforholdene for de ansatte blir en konkurransefaktor. Dette er helt åpenbart tilfelle i dagens anbudsregimer. Noen steder kommer dette til uttrykk gjennom betydelige lønnsforskjeller mellom private firmaer og kommunalt ansatte. For mine medlemmer er det særlig synlig når det gjelder pensjons- og arbeidstidsordninger.

Mitt siste argument er mer politisk, mer moralsk og lyder som følger:

De skattepenger vi betaler til skole, helse, barnevern, barnehage og andre kommunale tjenester skal brukes på disse tjenestene – ikke bidra til privat berikelse og større forskjeller i samfunnet.

Også derfor skal vi ta tjenestene tilbake!